

1389

تاریخچه صحت عامه ولسوالی شغنان

داکتر شافقیږ پامیری
شهر نو فیض آباد- بدخشان

1389

فهرست

3.....	<u>اختصارات</u>
4.....	موقعیت جغرافیایی
4.....	نفوس
4.....	وضعیت صحتی
5.....	منابع بشری و تعداد داکتران طب ولسوالی شغنان
5.....	تشکیلات صحتی و ستراتیژی جدید
6.....	نوع خدمات که از طریق مراکز صحتی عرضه می گردد
8.....	مراقبت مادر و نوزاد
8.....	مراقبت اطفال و معافیت دهی در مقابل امراض کشنده
8.....	تغذی عامه
8.....	کنترول و تداوی امراض ساری
8.....	تداوی امراض روانی
8.....	خدمات معیوبیت
9.....	اکمالات اساسی
9.....	جدول شهرت داکتران ولسوالی شغنان

اختصارات:

-AIDS	(Acquired Immune-Deficiency Syndrome) مجموعه اعراض يا سندروم فقدان معافيت کسبي (ايدس)
-ANC	(Ante Natal Care) مراقبت زمان حاملگی
-BHC	(Basic Health Center) مرکز صحتی اساسی
-BPHS	(Basic Package of Health Services) مجموعه اساسی خدمات صحتی
-CHC	(Comprehensive Health Center) مرکز صحتی جامع
-CHW	(Community Health Worker) کارکن صحتی جامعه
- CS	(Cesarean Section) کشیدن طفل از راه بطن.
-FP	((Family Planning) تنظيم خوانواده
-HIV	(Human Immune-Deficiency Virus) ويروس فقدان معافيت انساني
-HP	(Health Post) پوسته صحتی
- IPD	(In Patient Department) تداوی مریضان داخل بستر
- MCH	(Mother and Child Health) حمایه (صحت) طفل و مادر
-MHU	(Mobile Health Unit) یونت صحتی سیار
- MoPH	(Ministry of Public Health) وزارت صحت عامه
-OPD	(Out Patient Department) تداوی مریضان سراپا
-PNC	(Post Natal Care) مراقبت بعد از ولادت
-SHC	(Sub Health Center) مرکز صحتی فرعی
-UNICEF	(United Nations Children Fund) صندوق وجهی ملل متحد برای اطفال
-USAID	(United State Agency for International Development) اداره انکشاف بین المللی ایالات متحده
-WHO	(World Health Organization) سازمان صحتی جهان

موقعیت جغرافیایی:

شغنان از لحاظ جغرافیایی دره ای سرسبز و زیبایست که متشکل از سلسله کوه های سربه فلک؛ چشمه سار های فراوان؛ محیط سرسبز؛ باغ های بهشت آسا و اقلیم خوش آیند و عاری از غبار بوده که در شمال شرقی بدخشان اخذ موقعیت نموده و از جمله ای ولسوالی های مرزی بدخشان افغانستان بشمار میرود؛ عبور دریای پنج از وسط این مرزبوم (با آنکه قسمت اعظم مناطق هموار این سرزمین را اشغال نموده است) زیبایی خاصی را به این ولسوالی بخشیده است؛ این ولسوالی شمالاً به ولسوالی های دروازها؛ شرقاً به دریای آمو (ولایت خود مختار بدخشان تاجکستان)؛ غرباً به ولسوالی های راغستان و کوهستان و در جنوب به ولسوالی های اشکاشم، شهدا و ارغنج خواه محدود است.

نفوس:

این ولسوالی تاریخی (شغنان) دارای 40 قرا و قصبات، 4550 خانوار بوده و نفوس مجموعی آن بالغ بر 38573 نفر می باشد (این رقم به اساس ارقام احصایه گذشته تخمین شده است)

وضعیت صحتی:

از لحاظ وضعیت صحتی چون افغانستان تا سال 1381 خرابترین ارقام و امار صحتی را در سطح جهان داشت که به اساس سروی سازمان صحتی جهان (WHO) و صندوق وجهی ملل متحد برای اطفال (UNICEF) و فیات اطفال 160 طفل در هر 1000 ولادت زنده و و فیات مادر 1600 مادر در هر 100000 ولادت بود و بیشتر از 25% اطفال قبل از رسیدن به سن 5 سالگی جان های خویش را از دست میدادند.

بنابراین شغنان نیز تا سال 1381 از لحاظ عرضه خدمات صحتی در وضعیت خوبی قرار نداشت و در گذشته ها یک سلسله پرابلم ها و چالش ها مانند جغرافیا کوهستانی صعب العبور و سرد، نبودن راه های مواصلاتی و سرک موتررو، وضعیت پایین اقتصادی، سطح پایین آگاهی مردم در رابطه به صحت، عنعنات و رسوم، اوضاع سیاسی و جنگ ها و دیگر پرابلم ها و چالش ها باعث بوجود آوردن

مرگ و میرنزد خانم ها در سنین باروری خیلی زیاد بود و اکثرا چنین فکر می شد که هیولایی (المستی) دل و جگر خانم را در هنگام ولادت برده است و این فکر وحشت ناک در اذهان صدها دختر جوان قرار میگرفت زمانی که دچار وضع حمل می شدند و نزد کسانیکه یک ساسله پرابلم های حاملگی (ضعیفی، کم خونی، وضعیت غیر طبیعی طفل در رحم؛ تکسیمیا حاملگی و دیگر اختلالات بزرگ حاملگی) بوجود می امد از سبب همچو اسباب وظایف نورمال عضویت مخصوصا دماغ دچار تشوش شده و خانم حامله دچار Hallucination (خیال، خطای حس) سمعی و بصری گردیده و قصه همان هیولاهی که قبلا شنیده بود و با همان چهره و خصوصیات که برایش تعریف شده بود بصورت کاذب نزدش ظاهر میشد و او نیز به اطرافیانش از وجو چنین موجودی حکایه می کرد و به همین ترتیب این مفکوره دور از واقعیت نزد خانم ها قوی تر می شد.

همچنان مرگ و میر اطفال نیز از اثر شیوع امراض چون سرخکان، چیچک، سیاه سرفه، تیتانوس، انفولانزا و غیره خیلی ها زیاد بود که سالانه این امراض جان صد ها طفل معصوم را می گرفت.

همچنان واقعات عاجل طبی مانند جروحات، اپندیسایت (Appendicitis) بندش روده و غیره جز تسلیم شدن به مرگ چاره ای دیگری وجود نداشت.

منابع بشری و تعداد داکتران طب ولسوالی شغنان:

همه این مشکلات و پرابلم های صحتی تعدادی از جوانان روشنفکر را وادار ساخت تا در عرصه طبابت دسترسی داشته باشند و به دانشگاه های علوم طبی راه پیدا نمایند. گرچه تا سال های 1356 راه یافتن به تحصیلات عالی برای اقلیت ها و طبقات فقیر مشکل و غیر امکان بود ولی بعد از تحولات 1357 جوانان بیدار در تلاش کسب علم و دانش مخصوصا در عرصه طبابت شدند که از سال 1354 تا سال 1389 به تعداد 53 تن به صفت داکتر طب توانستند سند فراغت را از دانشگاه های مختلف داخلی و خارجی به دست آوردند و همچنان ده ها قابله، نرس و فارمسیست هم به جامعه تقدیم گردیده اند که متأسفانه پنج تن از داکتران شغنان جان های شیرین خود را از دست داده اند و به رحمت الهی پیوسته اند. و 48 تن دیگر که تعدادی بیشتر از آنها در افغانستان مصروف عرضه خدمات صحتی به هموطنان عزیز هستند.

داکتر صاحبان که برای نخستین بار وارد صحنه طبابت در ولسوالی شغنان شدند چه از طریق وظایف رسمی شان و چه از طریق مسولیت های شخصی و بشردوستی شان تلاش های خستگی ناپزیر نمودند قریه به قریه و خانه به خانه بیماران و مصدومین را تحت مداوا و شفقت خویش قرار می دادند و نام شان همیشه سر زبان ها است که درین جا لازم می دانم که از اسمای چند تن شان که با خط زرین ماندگار تاریخ است یاد آوری نمایم.

1- محترم مرحوم داکتر امیر محمد عطا.

2- محترم داکتر امان الله پامیری.

3- محترم مرحوم داکتر استازر .

4- محترم داکتر جمعه خان درویشی.

5- محترم داکتر سید اعظم.

تشکیلات صحتی و ستراتیژی جدید:

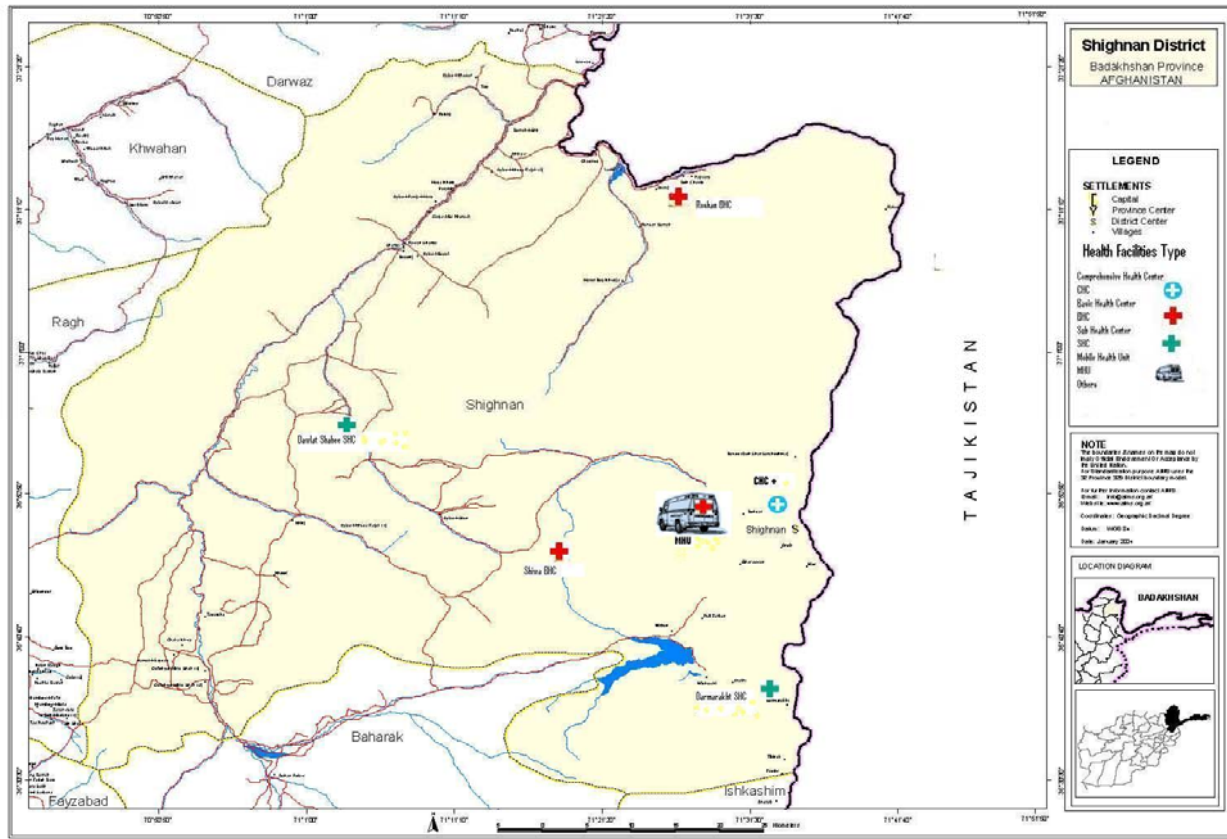
برای اولین بار در سال 1366 آمریت صحتی در ولسوالی شغنان ایجاد گردید که تنها یک نفر داکتر در تشکیل ان بود که با امکانات بسیار محدود که در ان زمان تعمیر کلینیک و اکمالات ادویه اساسی وجود نداشت.

بلاخره بعد از سه دهه جنگ های داخلی در سال 1381 وزارت صحت عامه افغانستان ستراتیژی جدید را در پیش گرفت و توجه خاصی را بالای صحت جامعه متمرکز ساخت و **مجموعه خدمات صحتی اساسی** (Basic Package of Health Service) را تدوین نمود که به اساس آن تشکیلات منظم صحتی را در کشور ایجاد نمودند که در نتیجه در سال 1383 یک مرکز صحتی جامع (Comprehensive Health Center) در مرکز شغنان ایجاد شد و یک تعمیر استندرد در یک طبقه به شکل پخته به کمک مالی اداره انکشاف بین المللی ایالات متحده (United State Agency for international Development) اعمار گردید و در سال 1384 یک مرکز صحتی اساسی (Basic Health Center) در روشن شغنان و یک مرکز صحتی اساسی (BHC) در شیوه شغنان با تعمیر استاندارد ایجاد شدند.

باز هم دیده شد که باشندگان نواحی دور دست به خدمات صحتی دسترسی کامل نداشتند که اخیرا از جانب وزارت صحت عامه کشور یونیت های صحتی دیگری منظور و معرفی شدند که بنام مرکز صحتی فرعی و کلینیک صحتی سیار یاد می شوند. که در سال 1386 یک مرکز صحتی فرعی (Sub Health Center) در قریه درمارخت شغنان و در 1388 یک کلینیک صحتی سیار (Mobile Health Unit) در سطح ولسوالی و در سال 1389 یک مرکز صحتی فرعی (SHC) دیگر در دولت شاهی شغنان ایجاد گردیدند که فعلا مجموعا به تعداد 6 شش مرکز صحتی به اساس تشکیلات وزارت صحت مطابق به مجموعه خدمات صحتی اساسی با داشتن 36 نفر پرسونل مسلکی و 18 نفر پرسونل حمایتی مصروف عرضه خدمات صحتی به نیازمندان هستند.

و همچنان در سطح جامعه پوسته های صحتی افزای شده اند که در هر پوسته صحتی یک کارکن صحتی زنانه (Female Community Health Worker) و یک کارکن صحتی مردانه (Male Community Health Worker) تربیه شده اند که هر پوسته دارای یک شورای صحتی نیز می باشد که در حقیقت پل ارتباط میان جامعه و مراکز صحتی اند. و از طریق این پوسته ها خدمات اولیه اجرا شده و مریضان را به وقت به مراکز صحتی رجعت می دهند که اساس عرضه خدمات صحتی اساسی را تشکیل میدهد.

در سطح ولسوالی شغنان به تعداد 18 پوسته صحتی (Health Post) با داشتن 36 کارکن صحتی جامعه (Community Health Worker) ایجاد شده اند.

تصویر بالا توزیع مراکز صحتی را در ولسوالی شغنان با تفکیک نوعیت شان نشان میدهد

آنچه از داکتران جوان که در بخش، اداره و مدیریت، تطبیق استراتیژی جدید وزارت صحت عامه (مجموعه خدمات صحتی اساسی) ارتقاء ظرفیت، توسعه و ارتقاء مراکز صحتی، بلند بردن سطح آگاهی جامعه در رابطه به صحت و انعکاس دادن فعالیت ها و راپوردهی منظم به وزارت صحت نقش کلیدی داشته و دارند اسمای شان قرار آتی است.

1- داکتر عطا محمد عطا.

2- داکتر سید فقیر فقیری.

3- داکتر عبدی محمد عبدی

4- داکتر مرحوم سلیمان پاییز

قابل یاد آوری است که تمام دست آورد ها، ارقام و معلومات این مراکز صحتی از سال 1383 تا اکنون در دیتا بیس (Data base) وزارت صحت کشور ثبت و ریکارد گردیده و نقل ان نیز در مراکز صحتی موجود می باشد.

ارقام و معلومات نشان میدهد که مراجعین مراکز صحتی شغنان و استفاده از خدمات صحتی سال به سال یک سیر صعودی را نشان می دهد.

نوع خدمات که از طریق این مراکز صحتی عرضه می گردد.

1- مراقبت مادر و نوزاد:

- مراقبت های قبل از ولادت , Anti natal care
- مراقبت زمان ولادت. Delivery care
- مراقبت های بعد از ولادت, Post natal care
- فاصله دهی میان ولادت ها یا تنظیم خانواده. Family planning
- مراقبت نوزاد. New born care

2- مراقبت اطفال و معافیت دهی در مقابل امراض کشنده.

- تداوی جامع امراض دوره طفولیت. (امراض سیستم تنفسی، اسهالات، امراض تب دار، کم خونی، کرم های روده و تغذی ...)
- معافیت دهی یا وقایه در مقابل امراض یکی از شیوه های مهم است که نسبت به معالجه و تداوی آسانتر ارزانتر و خوبتر است. که فعلا اطفال در مقابل هشت مرض کشنده مانند توبرکلوز، فلج اطفال، دیفتیری (خروسک)، سیاه سرفه، تیتانوس (سوبیان)، انفوانزا، زردی سیاه و سرخکان معافیت یا واکسین می شوند که در دهه های گذشته صدها طفل جان های شیرینی خویش را در اثر امراض یاد شده از دست می دادند.

3- تغذی عامه:

- وقایه از سو؛ تغذی.
- تداوی سو؛ تغذی.

4- تداوی و کنترول امراض ساری:

- واقعه یابی و تداوی مریضان توبرکلوز.
- تداوی و کنترول ملاریا
- تداوی سایر امراض ساری
- وقایه و جلوگیری از HIV/ AIDS .

6- تداوی امراض روانی:

- دادن تعلیمات صحتی و بلند بردن سطح آگاهی جامعه در مورد امراض روانی.
- کشف و تداوی امراض روانی
- رجعت دهی مریضان به سطوح بالاتر.

6- خدمات معیوبیت:

- دادن تعلیمات صحتی و بلند بردن سطح آگاهی جامعه در مورد معیوبیت ها.
- کشف و تداوی واقعات.
- رجعت دهی مریضان به سطوح بالاتر

بر علاوه تداوی مریضان سراپا (Out Patient Department) درین مراکز صحتی خدمات برای مریضان داخل بستر In Patient Department نیز در مرکز صحتی جامع شغنان عرضه گردیده و عملیات های عاجل ولادی Cesarean Section (کشیدن طفل از راه بطن) نیز صورت می گیرد.

7- اکمالات اساسی:

- اکمالات منظم ادویه اساسی و دیگر سپلای ضروری برای خدمات که فوقاً ذکر گردیدند.
- تهیه واکسین برای معافیت دهی
- اکمال مواد غذایی برای مریضان توپرکلوز
- اکمال مواد غذایی برای مریضان داخل بستر
- تهیه مواد تغذی برای اطفال سو؛ تغذی.

قابل یادآوری است که به اساس پالیسی دولت اسلامی افغانستان تمام خدمات که از طریق این مراکز صحت عرضه می گردد به شکل مجانی می باشد.

شهرت داکتران ولسوالی شغنان:

شماره	نام	تخلص	نام پدر	نام موسسه تحصیلی	سال	ملاحظات
1	امیر محمد	عطا	صفر محمد	طب ننگرهار	1354	در سال 1358 به شهادت رسیده است
2	امان الله	پامیری	رحمت خان	دانشگاه طبی کابل	1363	
3	ماه خوبان	خسروی	میر اقا	طب ننگرهار	1365	
4	استازر		استا قدم	طب تاشکند	1365	در سال 1377 به شهادت رسیده است
5	عبدی محمد	عبدی	بیک محمد	طب بو علی سینا تاجکستان	1365	
6	جمعه خان	درویشی	بهادر	طب ننگرهار	1366	
7	سید اعظم		سید حمزه	دانشگاه طبی کابل	1368	
8	ملک محمد		خاکرا	طب بو علی سینا تاجکستان	1372	
9	عوض بیک	مظلوم یار	ذاکر شاه	دانشکده طبی بلخ	1372	
10	سلیمان	پاهیز	اسلام	دانشگاه طبی کابل	1373	در سال 1389 در یک سانحه هوایی جان باخته است
11	نظر محمد		منور شاه	طب بلغاریا		
12	اسمعیل		استا قدم	طب بلغاریا		
13	تاج محمد		محمد قاسم	طب بلغاریا		
14	دولت بیک		شکر بیک	طب بو علی سینا تاجکستان		
15	نفیسه	خسروی	میر آقا	دانشگاه طبی کابل	1375	در سال 1376 به شهادت رسیده است
16	خواجه	رحمانی	پرطا هوس	دانشکده طبی بلخ	1376	
17	اسکندر		اکرم خان	دانشکده طبی بلخ	1376	
18	احمد ذاکر		قربان خان	دانشکده طبی بلخ	1376	
19	سید فقیر	فقیری	شا فقیر شا	دانشکده طبی بلخ	1377	
20	منصور		میر علی بیک	دانشکده طبی بلخ	1377	
21	عطا محمد	عطا	گدا محمد	دانشگاه طبی کابل	1378	
22	نظر محمد	نظیم	بیک دولت	دانشگاه طبی کابل	1378	
23	محمد شاه	شریقی	دیوان شاه	دانشگاه طبی کابل	1378	
24	نور الدین		استا قدم	دانشگاه طبی کابل	1378	

25	سید میر	شیر زوی	شیر محمد	دانشگاه طبی کابل	1378
26	عبدالخالق		محمد حسن	دانشگاه طبی کابل	1379
27	زرین شاه		الفت شا	دانشکده طبی بلخ	1380
28	عتیق الله	صیفی	امان الله	دانشکده طبی بلخ	1382
29	محراب شاه		نذری شاه	دانشکده طبی بلخ	1382
30	سید شافقی پامیری	پامیری	سید حمزه	دانشگاه طبی کابل	1383
31	محبوب شاه	ر هگدر	طیغون شاه	دانشگاه طبی کابل	1383
32	محراب شا	نعیمی	مسلم شاه	دانشگاه طبی کابل	1383
33	ناصر بیک	فاضل	فاضل بیک	دانشگاه طبی کابل	1383
34	عبدالرحیم	اوپستا	محمد غلام	دانشگاه طبی کابل	1383
35	وحید احمد	عطا	امیر محمد	دانشکده طبی بلخ	1385
36	سلطان احمد	عطا	شمش محمد	دانشکده طبی بلخ	1386
37	نقیب الله	صیفی	امان الله	دانشکده طبی بلخ	1387
38	رحیم خان	راشد	علی نظر	دانشگاه طبی کابل	1388
39	سید موسی	موسوی	محمد شاکر	دانشگاه طبی کابل	1388
40	منصور	امان	افضل امان	دانشگاه طبی کابل	1388
41	سید همایون	فاطمی	غلام علیشا	دانشکده طبی بلخ	1388
42	بابه شیر	بشارت	تشریف بیک	دانشکده طبی بلخ	1388
43	حمید		بختی بیک	دانشکده طبی بلخ	1388
44	میر علی شاه		نذری شاه	دانشگاه طبی کابل	1389
45	نور احمد	معصوم	شیخ معصوم	دانشکده طبی بلخ	1389
46	حبیب الله	روشن	سره بیک	دانشکده طبی بلخ	1389
47	نصر الله		الچی بیک	دانشکده طبی بلخ	1389
48	شیر محمد		ملت شاه	دانشکده طبی بلخ	1389
49	غیب علی		فیض محمد	دانشکده طبی بلخ	1389
50	محمد قاسم		یوسف خان	دانشکده طبی بلخ	1389
51	رزافشان		امیر بیک	دانشگاه طبی کابل	1389
52	منیر ه		امان الله	دانشکده طبی بلخ	1389
53	سیاوش		سنجر	دانشکده طبی بلخ	1389